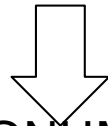

Μάθημα 3, 19/10/2023

ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑ, Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ - ΟΡΟΙ

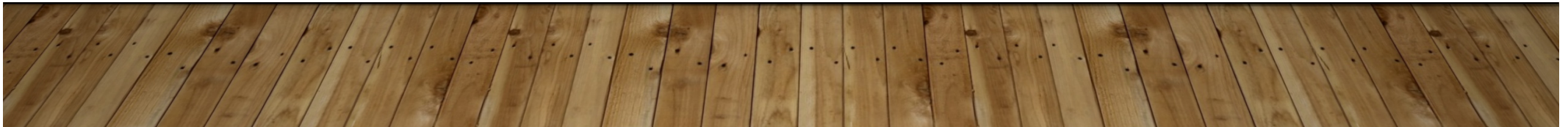
φθόγγος ως ελάχιστη διαφοροποιητική μονάδα
σημασίας σε μια γλώσσα

ΦΩΝΗΜΑ

- **αντιθετική λειτουργία:** υποκατάσταση του ενός από ένα άλλο φώνημα επιφέρει αντίθεση στη σημασία π.χ.

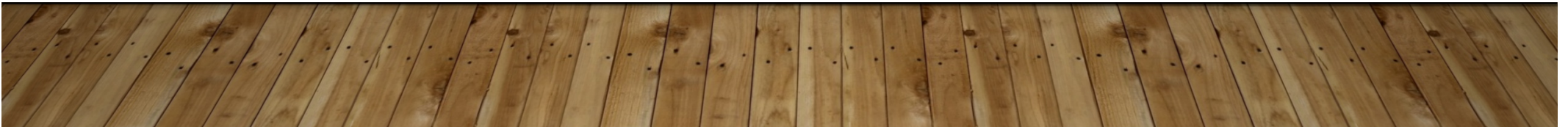
πάνω /paŋo/ κάτω /kaŋo/

ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ - ΟΡΟΙ

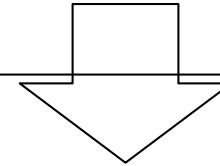
τα ζεύγη λέξεων που διαφέρουν μόνο ως προς ένα
φθόγγο
↓
ελάχιστα ζεύγη

* Η διαφοροποίηση νοείται μόνο σε σχέση με την προφορά και όχι την ορθογραφία

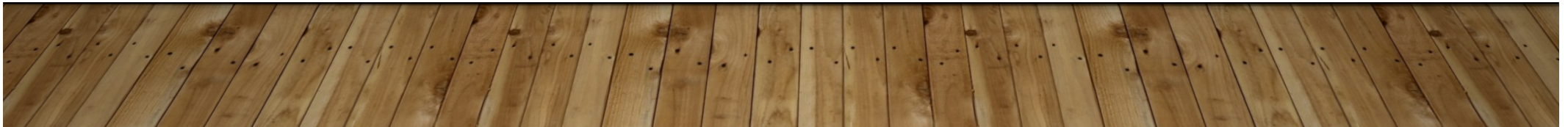
ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ - ΟΡΟΙ

αλλόφωνα: διαφορετικές εκδηλώσεις ενός φωνήματος ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται

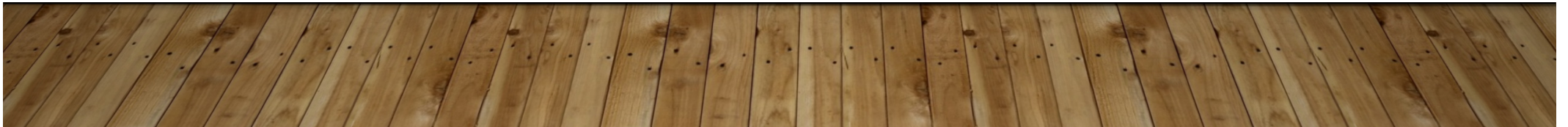
• βρίσκονται σε συμπληρωματική κατανομή → δεν μπορεί να εμφανιστεί το ένα εκεί που εμφανίζεται το άλλο

[k] κόλλα, κάβα, κουβάς
[c] κύμα, κερί

ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ

Οι φυσικοί ομιλητές/τριες μιας γλώσσας έχουν ασύνειδη γνώση της φωνολογικής δομής της γλώσσας τους

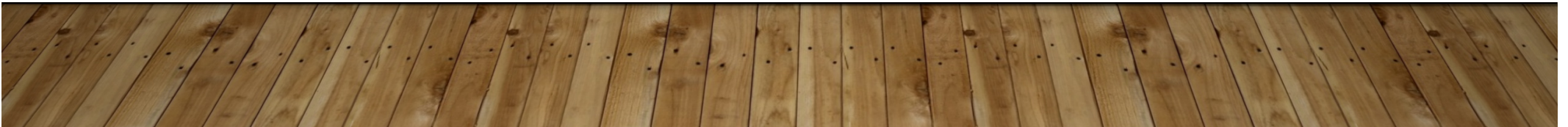

ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ

πρίκη /priki/

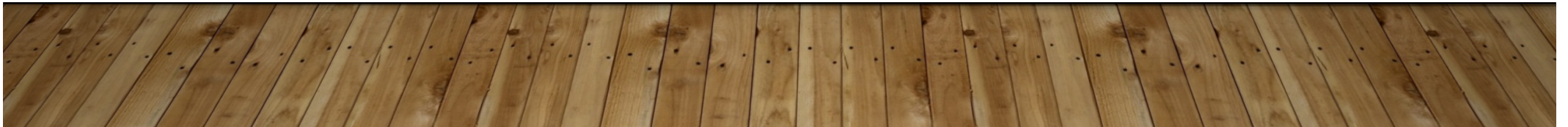
θτίκη /θtiki/

- **Φωνοτακτικοί περιορισμοί** (ποιες ακολουθίες φθόγγων επιτρέπονται σε μία γλώσσα και ποιες όχι)

ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ

- μελέτη υπερτεμαχιακών χαρακτηριστικών
- **Δυναμικός τόνος:** δύναμη εκφώνησης μιας συλλαβής σε μια λέξη π.χ. λάσο
 - διαφοροποίηση σημασίας /'perno/ /per'no/
 - αλλαγή κατηγορίας

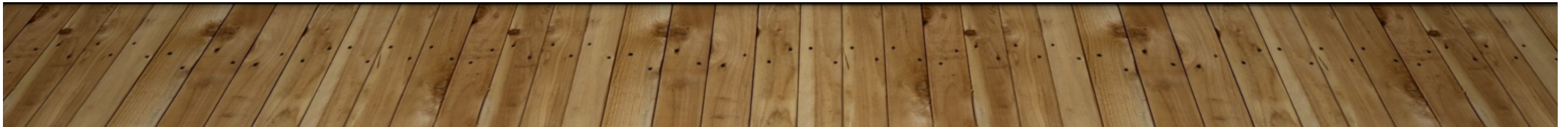

ΦΩΝΗΤΙΚΗ – ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΕΞΕΩΝ

- ασύμβατη με την ορθογραφική αποτύπωση της λέξης

π.χ. σβούρα

/zvura/

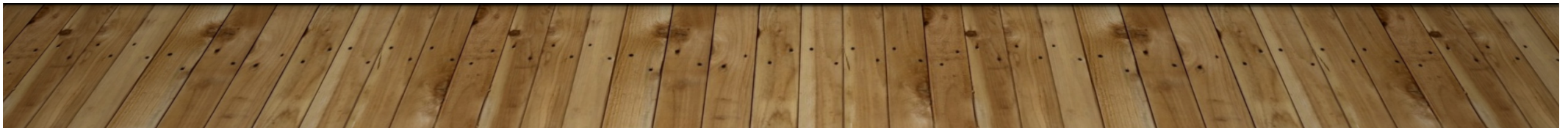
Σχέσεις

- Λεξικολογία και ετυμολογία: πρόελευση, κριτήρια ετυμολόγησης, παρετυμολογία

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ

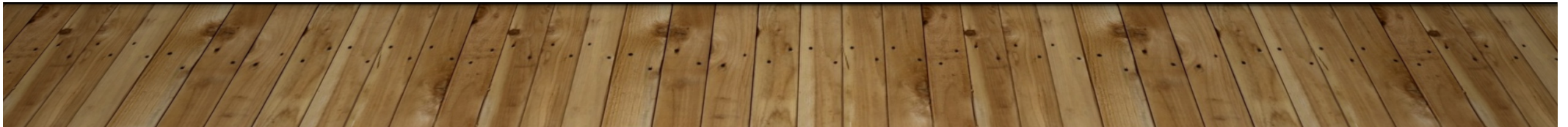
- κλάδος της ιστορικής γλωσσολογίας που ενδιαφέρεται για τον **εντοπισμό της ιστορικής προέλευσης** των λέξεων/ ιδιωματικών εκφράσεων, τον τρόπο εμφάνισής τους, τους παράγοντες που επηρεάζουν την τελική μορφή και σημασία τους καθώς και την **εξελικτική τους πορεία στο χρόνο**.

λόγ. < ελνστ. έτυμολογία `αληθινή ή πρωταρχική σημασία μιας λέξης´ σημδ. γαλλ. étymologie, γερμ. Etymologie < λατ. etymologia < ελνστ. έτυμολογία]

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ

- Η ετυμολογική εξέταση μιας λέξης **πρέπει να βασίζεται σε ολόκληρη τη λέξη** και όχι σε ένα τεμάχιο που μπορεί αυθαίρετα να θεωρηθεί η ρίζα της λέξης
- **Κανονικότητα** στις αντιστοιχίες φθόγγων και παράλληλη σημασιολογική **εξέλιξη**.
- Εφαρμογή **αυστηρών κριτηρίων** π.χ. Η λεξική ομοιότητα η οποία δεν τεκμηριώνεται φωνολογικά και σημασιολογικά σε απόλυτο βαθμό δεν μπορεί να αποτελέσει επαρκή ετυμολογία μιας λέξης.

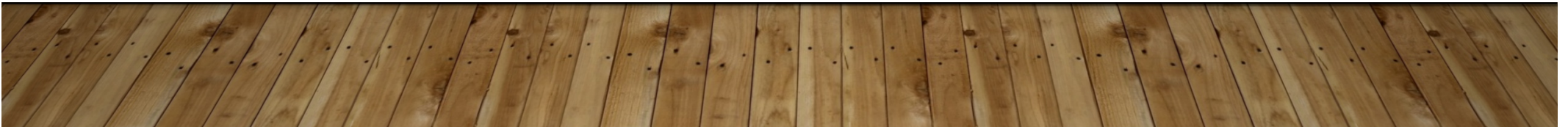
ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ

Vs Παρετυμολογία

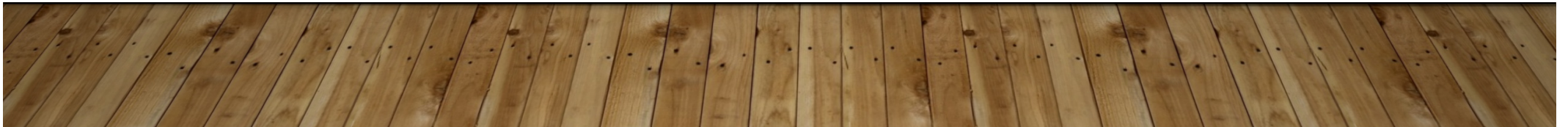
γιουβαρλάκι

κουμπιούτερ

παντελόνι

Η ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ

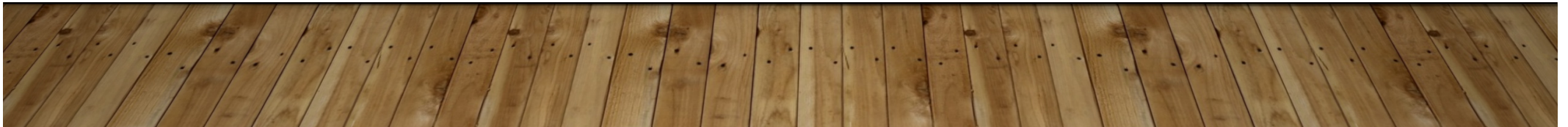

ΛΕΞΗ

Τι είναι;

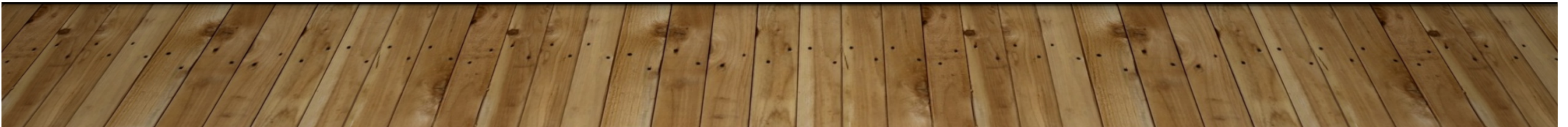

Χαρακτηριστικά;

ΛΕΞΗ

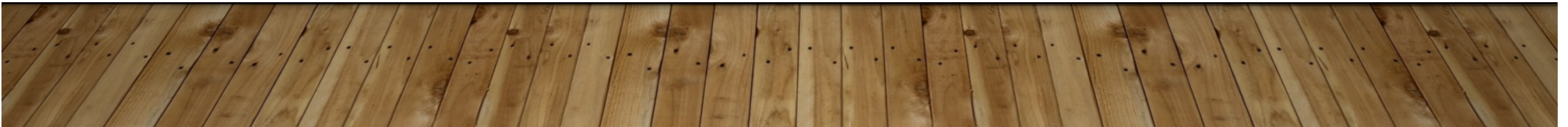
Ανάλογα με τα επίπεδα ανάλυσης που προσεγγίζουμε τη λέξη, εξετάζουμε κάθε φορά μια διαφορετική πτυχή της.

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΛΕΞΙΚΑ

Μείζον Ελληνικό Λεξικό

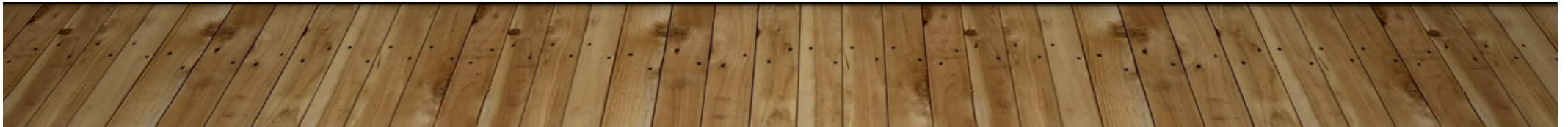
Το μικρότερο στοιχείο του λόγου που εκφράζει μια αυτοτελή έννοια ή σχέση εννοιών [ή] η γραπτή παράσταση αυτού του στοιχείου

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΛΕΞΙΚΑ

- Λεξικό Κοινής Νεοελληνικής

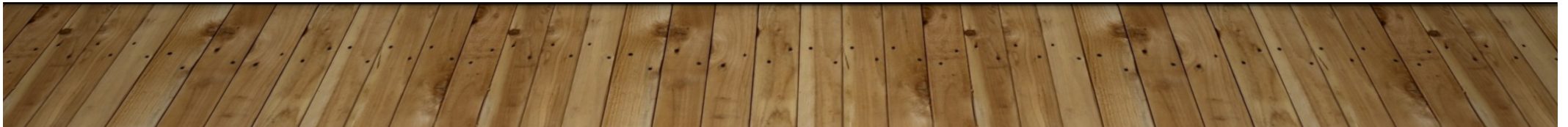
γλωσσική μονάδα που περιέχει σημασία και γραμματικό προσδιορισμό... η γραπτή παρουσίαση της λέξης

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΛΕΞΙΚΑ

- Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (Μπαμπινιώτης)

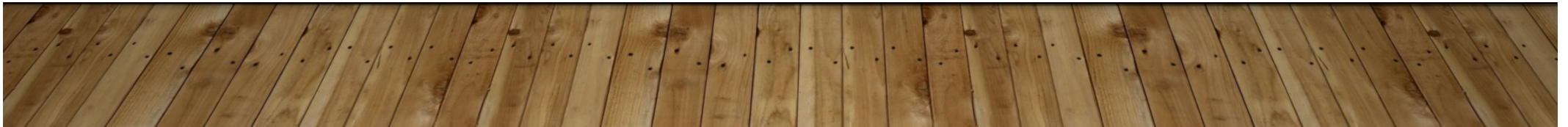
Η διαδοχή φθόγγων που αναγνωρίζεται από τον ομιλητή της γλώσσας ως δηλωτική συγκεκριμένης σημασίας (λεξικής η/και γραμματικής) η μικρότερη αυτοτελής γλωσσική πληροφορία που στον γραπτό λόγο χαρακτηρίζεται από κενό διάστημα και μετά από αυτήν

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΛΕΞΙΚΑ

- Cambridge Advanced Learner's Dictionary

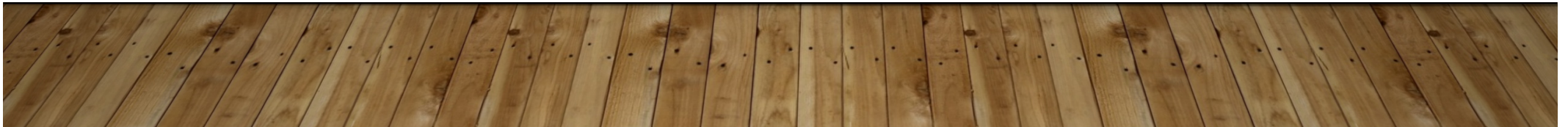
Η απλή γλωσσική μονάδα που φέρει σημασία και μπορεί να εκφωνηθεί ή να γραφεί

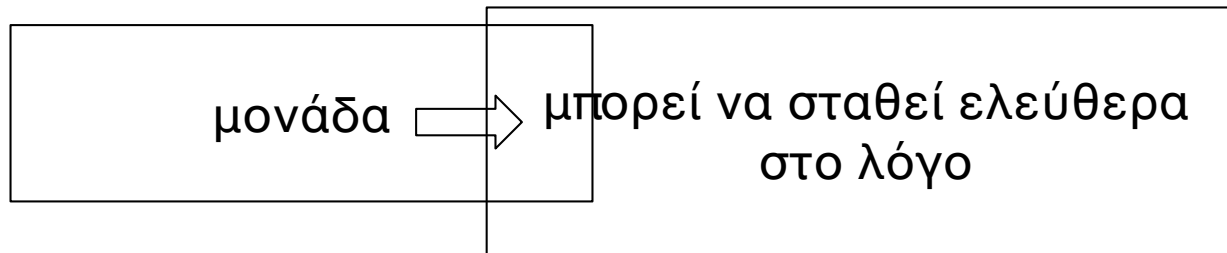
ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΛΕΞΙΚΑ

- Nouveau Petit Robert της γαλλικής

Ο κάθε φθόγγος ή η ομάδα φθόγγων που αντιστοιχούν σε μια σημασία από τις οποίες συνίσταται ο λόγος ... ελεύθερος τύπος που φέρει σημασία ο οποίος εισάγεται απευθείας στην παραγωγή της πρότασης

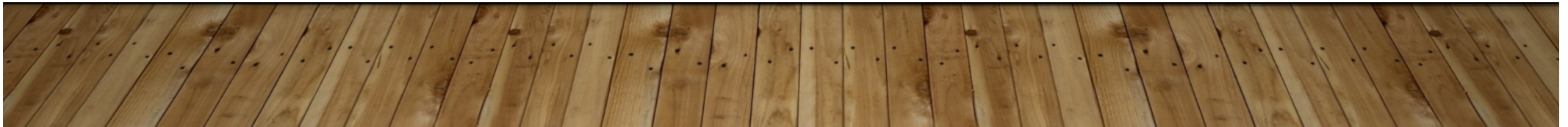
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΛΕΞΗΣ

έχει γραπτή ή προφορική μορφή

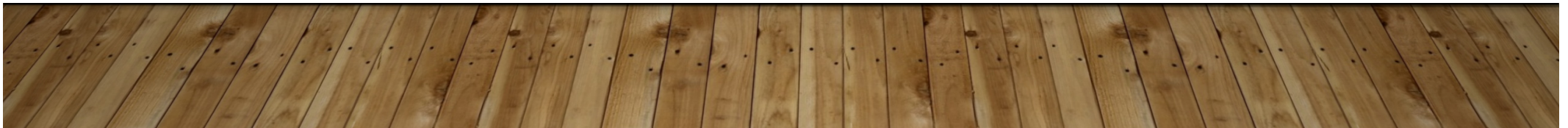
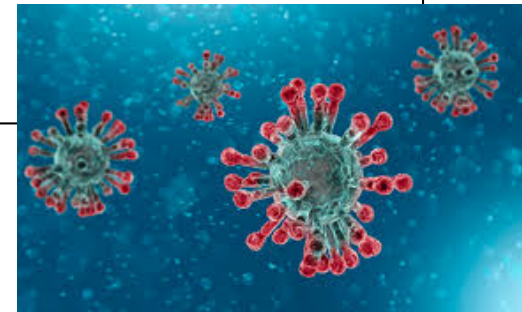
φορέας σημασίας ή γραμματικής λειτουργίας

στο γραπτό λόγο οι λέξεις αναγνωρίζονται από τα κενά διαστήματα που τις χωρίζουν μεταξύ τους

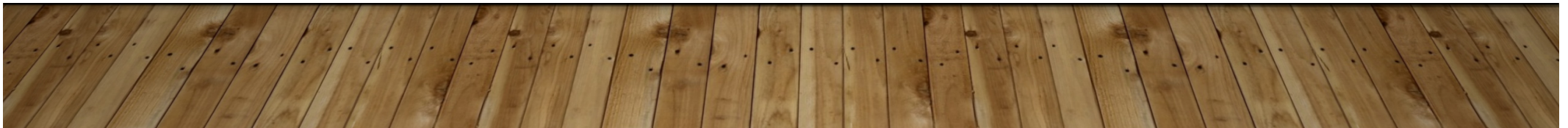
ΛΕΞΕΙΣ

Η δυσκολία είναι να εντοπιστούν όσοι βρίσκονται στην πιο μολυσματική χρονική φάση τους, ώστε ν'απομονωθούν ή ν'αυτοαπομονωθούν, ιδίως απ'τη στιγμή που μερικοί άνθρωποι αργούν πολλές μέρες -ακόμη και εβδομάδες- να εκδηλώσουν συμπτώματα, ενώ πολύ περισσότεροι είναι οι ασυμπτωματικοί.

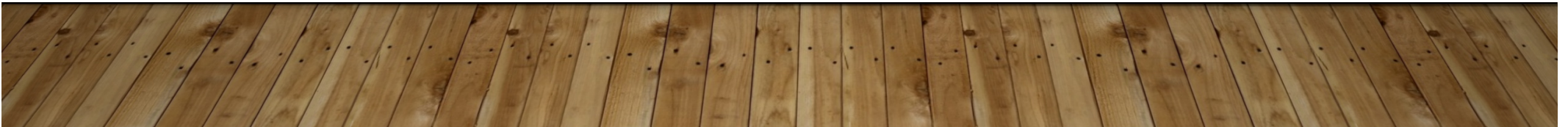
ΜΕΤΡΗΣΗ ΛΕΞΕΩΝ

- Λέξεις με έκθλιψη, αποκοπή κ.λπ. ;
- Λέξεις που εμφανίζονται πάνω από μία φορά – επανεμφανίσεις ;

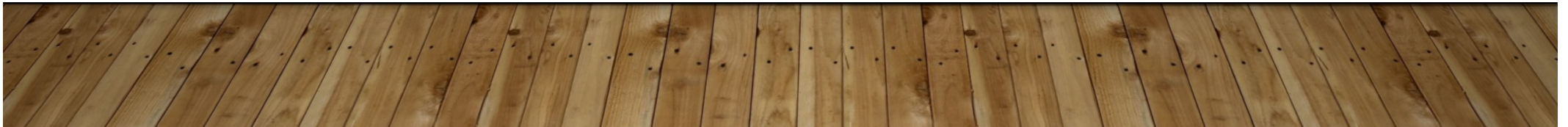
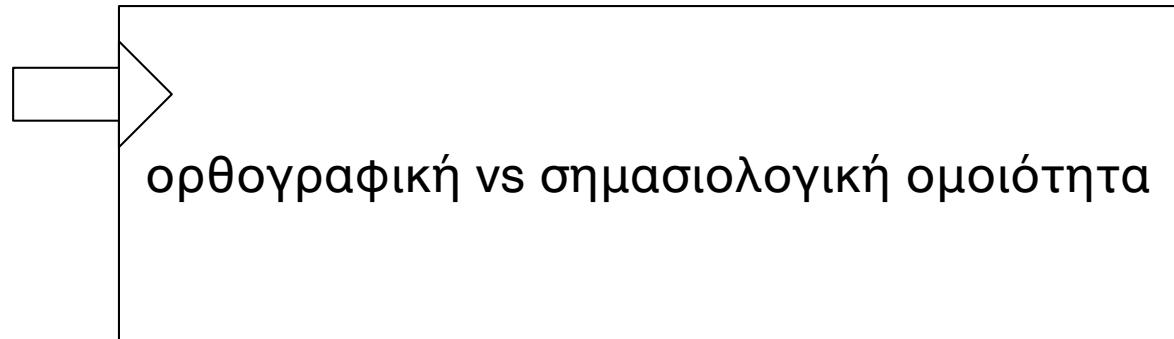

ΜΕΤΡΗΣΗ ΛΕΞΕΩΝ

Ο πολιτικός έκαν'ένα βήμα κι ανέβηκε στο βήμα.
Όταν όμως είδε το ακροατήριο να του φωνάζει
τόσο επιθετικά, του κόπηκαν τα πόδια.

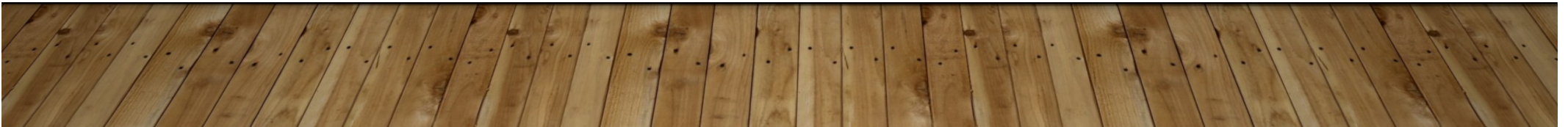
ΜΕΤΡΗΣΗ ΛΕΞΕΩΝ

ΜΕΤΡΗΣΗ ΛΕΞΕΩΝ

Από πόσες λέξεις αποτελείται μία πρόταση;

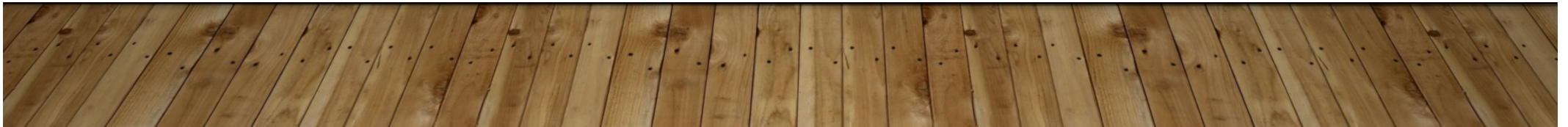
δυσκολία

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ

- Λεξικό του Σακελλαριάδη

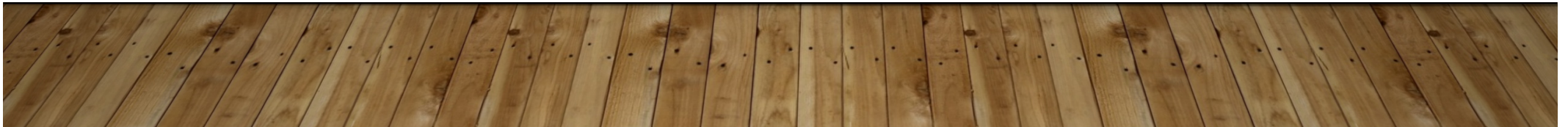
Η παραδοσιακή γραμματική θεωρεί τη λέξη ως βασική μονάδα γλωσσικής ανάλυσης. Στις σύγχρονες όμως γλωσσικές μελέτες έχει επικρατήσει πλέον η έννοια του μορφήματος και όχι η έννοια της λέξης. Η λέξη είναι μια έννοια για την οποία είναι δύσκολο να δώσουμε έναν ορισμό που να ισχύει για όλες τις γλώσσες.

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ

- Λεξικό Γλωσσολογίας και Φωνητικής του Κρύσταλ (2003)

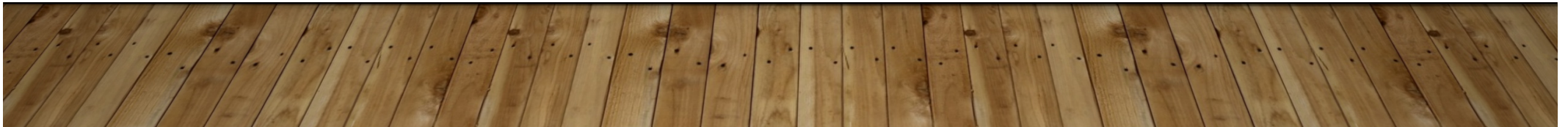
Μονάδα έκφρασης η οποία αναγνωρίζεται καθολικά και διαίσθητικά από τους ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΟΜΙΛΗΤΕΣ στον προφορικό και στο γραπτό λόγο. Εντούτοις, υπάρχουν αρκετές δυσκολίες ως προς τη συνεπή χρήση του όρου τόσο σε σχέση με άλλες ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ της γλωσσικής περιγραφής όσο και στη σύγκριση με γλώσσες διαφορετικών δομικών τύπων. Αυτά τα πρόβλήματα σχετίζονται κυρίως με την εξακρίβωση και τον ορισμό της λέξης

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ

- Λεξικό Γλωσσολογίας και Φωνητικής του Κρύσταλ (2003)

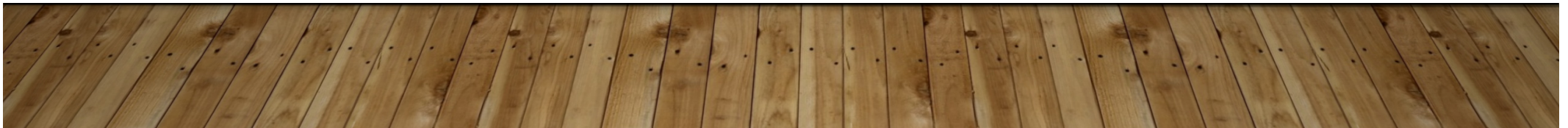
Οι λέξεις είναι οι φυσικά οριζόμενες μονάδες που απαντούν σε ένα τμήμα γραφής (που περικλείεται σε κενά διαστήματα) ή σε ένα τμήμα λόγου (όπου η εξακρίβωση είναι δυσκολότερη, αλλά όπου μπορεί να υπάρχουν ενδείξεις για τον εντοπισμό των ορίων, όπως τα χαρακτηριστικά της ΠΑΥΣΗΣ... Η «λέξη» υπ' αυτή την έννοια αναφέρεται ως «ορθογραφική λέξη» (για τη γραφή) ή ως «φωνολογική λέξη» (για τον προφορικό λόγο)

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ

- Lexicon of Linguistics (Kerstens et al. 2006)

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ: Οι λέξεις είναι μορφολογικά αντικείμενα τα οποία μπορούν να αποτελούν το εξαγόμενο των διεργασιών της προσφυματοποίησης και της σύνθεσης, χωρίς να είναι απαραίτητο. **ΣΥΝΤΑΞΗ:** οι λέξεις θεωρούνται γενικά ως ατομικά στοιχεία: είναι τα μη διαιρετά δομικά συστατικά της σύνταξης τα οποία μπορούν να αποτελούν το εισαγόμενο αλλά όχι το εξαγόμενο των συντακτικών διεργασιών, αφού τα μέρη που τις αποτελούν δεν είναι προσπελάσιμα από τους συντακτικούς κανόνες.

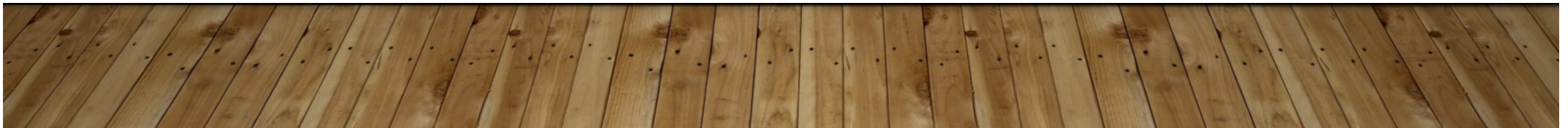
ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ

- Lexicon of Linguistics (Kerstens et al. 2006)

ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ: οι λέξεις είναι φωνολογικά αντικείμενα τα οποία συνιστούν το πεδίο εφαρμογής των λεξικών φωνολογικών κανόνων.

Είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο το γεγονός ότι αυτές οι τρεις χρήσεις της έννοιας «λέξη» δεν είναι της ίδιας εμβέλειας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ Μια ομάδα που αποτελείται από ένα ελεύθερο μόρφημα και μια κλιτική αντωνυμία μπορεί να λειτουργεί ως φωνολογική λέξη, παρότι από μορφολογική άποψη είναι μια κλασική ομάδα που αποτελείται από μια μορφολογική λέξη και ένα κλιτικό.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΦΟΡΑ

Μια λέξη → ακολουθία γραφηματικών
χαρακτήρων η οποία περικλείεται
ανάμεσα σε δύο κενά διαστήματα

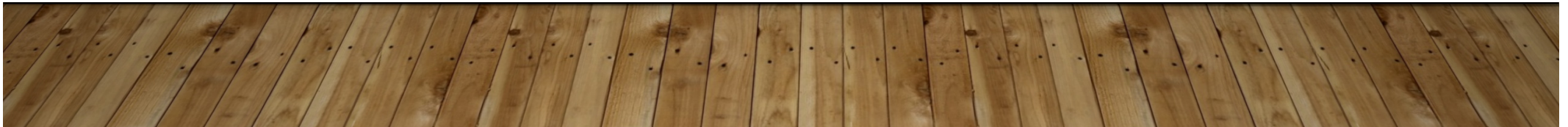
παραδοσιακή
άποψη

Σ' έχω δει κάπου κάπου σε ξέρω.

από φωνολογική άποψη →
μία λέξη

από ορθογραφική
άποψη → δύο λέξεις

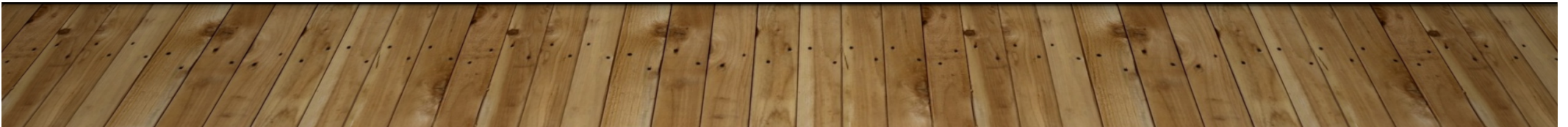

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΦΟΡΑ

- διάκριση δυο 'ειδών' λέξης

- ορθογραφικός τύπος της λέξης

- φωνητικός/
φωνολογικός τύπος της λέξης

ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΩΝΗΤΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΩΝΗΤΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ (αναθεώρηση 1993)

ΣΥΜΒΟΛΑ ΓΕΝΙΚΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

Άρση	p b		t d	[t̟] [d̟]	k ɡ	q ɢ		ʔ
Άνω	ɸ β	ɱ	m	ɲ	ɹ	ɣ	ɴ	
Μεσοάνω			ɾ					
Μεσοκάτω			ɽ	ʎ				
Κάτω	ɸ β	f v	θ δ	s z	ʃ ʒ	ç ʝ	x ɣ	χ ʁ
Άνω-κάτω			t̪ d̪					
Μεσοκάτω-κάτω			ɹ					
Άνω-κάτω								
Μεσοκάτω-κάτω								
Άνω-κάτω								
Μεσοκάτω-κάτω								
Άνω-κάτω								
Μεσοκάτω-κάτω								

Όσο το σύμβολο εμφανίζεται με γράμματα, τα κριτήρια αναφέρονται στην αριστερή στήλη. Όσο εμφανίζεται με αριθμούς, στην δεξιά στήλη.

ΣΥΜΒΟΛΑ ΟΜΩΣ ΕΠΙΧΡΗΣΙΜΑ

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

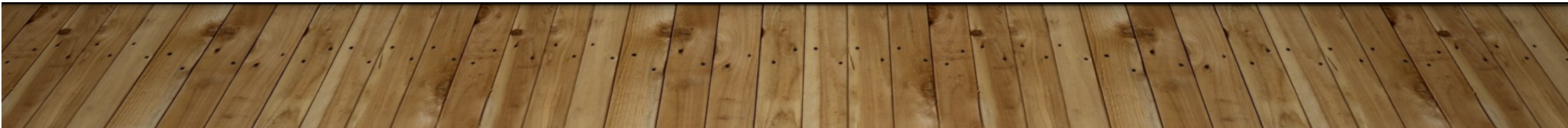
ΒΕΡΤΙΚΟΛΙΚΑ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Όσο το σύμβολο εμφανίζεται με γράμματα, τα κριτήρια αναφέρονται στην αριστερή στήλη. Όσο εμφανίζεται με αριθμούς, στην δεξιά στήλη.

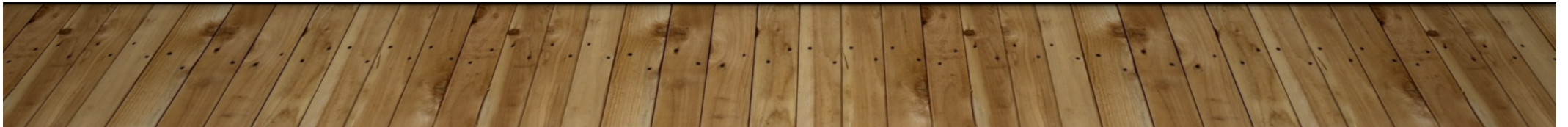
ΑΛΛΑ ΣΥΜΒΟΛΑ

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

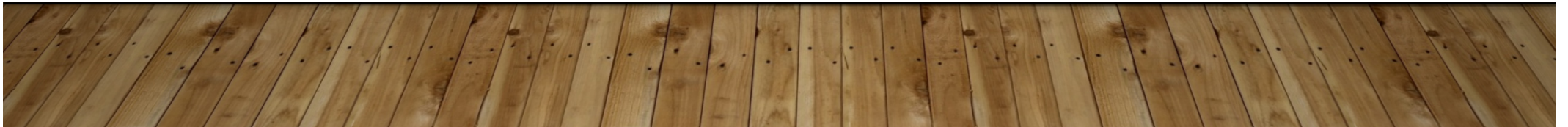
ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΦΟΡΑ

✍️ Να γράψετε τον ορθογραφικό τύπο των παρακάτω φωνητικών τύπων: [apo'ci], ['ela], [el'a], [ið'ea], [fot'ça], ['iλος], [γαla'ksias], [afθendi'kos].

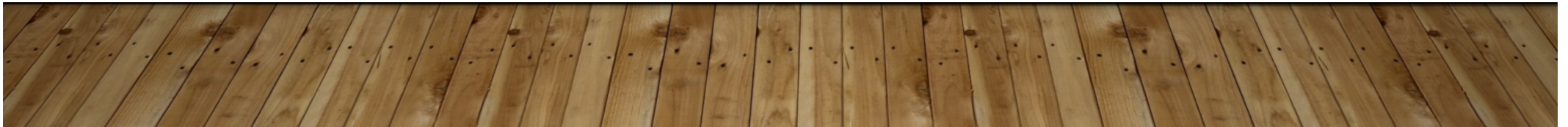
ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΦΟΡΑ

✍️ Να γράψετε τον φωνητικό τύπο των παρακάτω ορθογραφικών τύπων:
καιρός, ξαφνικά, σγουρός, κιθάρα, συγκρίνω,
συμπέρασμα, ψάρι, εγκλωβισμός, πάπια.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΦΟΡΑ

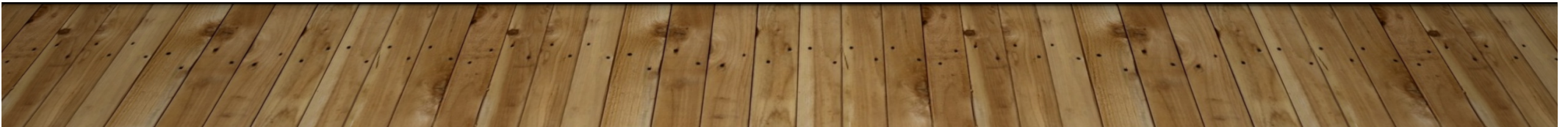
- από'κεί, έλα, ελιά, ιδέα, φωτιά, ήλιος, γαλαξίας, αυθεντικός.
- [ce'ros], [ksafni'ka], [zɣu'ros], [ci'θara], [siŋ'grino], [sim'berazma], ['psari], [eŋgloviz'mos], ['paɾɕa].

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- Σ'έχω δει κάπου κάπου σε ξέρω

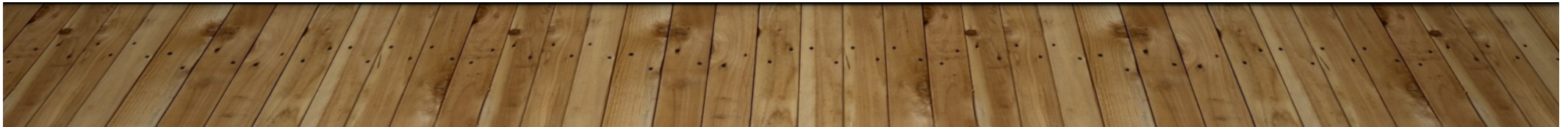
λέξεις ως λήμματα
λεξικού;

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- **Δεν απαντώνται όλες** οι λέξεις ως λήμματα του λεξικού
- Για λόγους οικονομίας και διευκόλυνσης, οι λέξεις καταχωρούνται ως **λήμματα με το λιγότερο χαρακτηρισμένο τύπο τους από μορφολογική άποψη**

λημματολόγιο
λεξικού

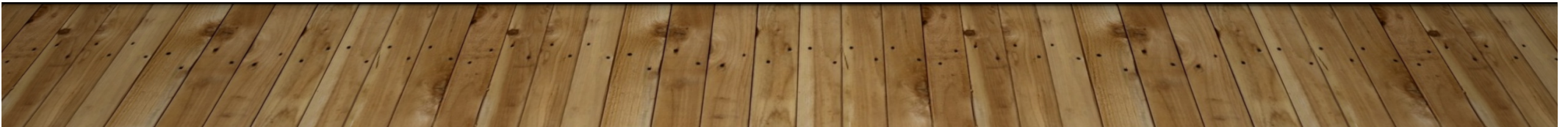
ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- Λιγότερο χαρακτηρισμένος τύπος μορφολογικά στην ελληνική;

ΡΗΜΑ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ

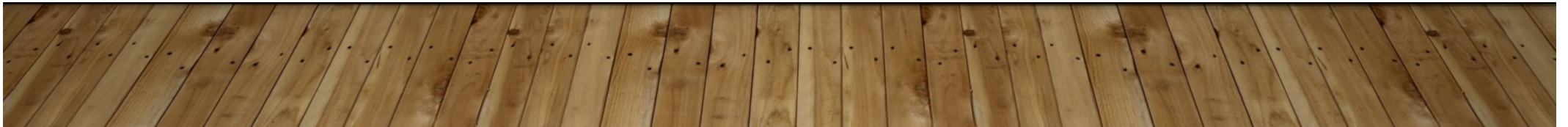
ΕΠΙΘΕΤΟ

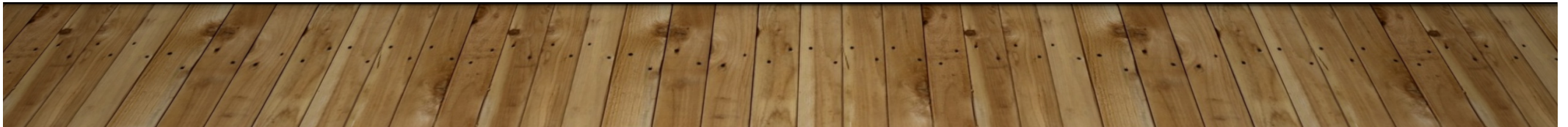
ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Στην ελληνική:

- **πρώτο πρόσωπο ενικού στον ενεστώτα (ρήμα)**
- **ονομαστική ενικού (ουσιαστικό)**
- **αρσενικό γένος στο θετικό βαθμό (επίθετο)**

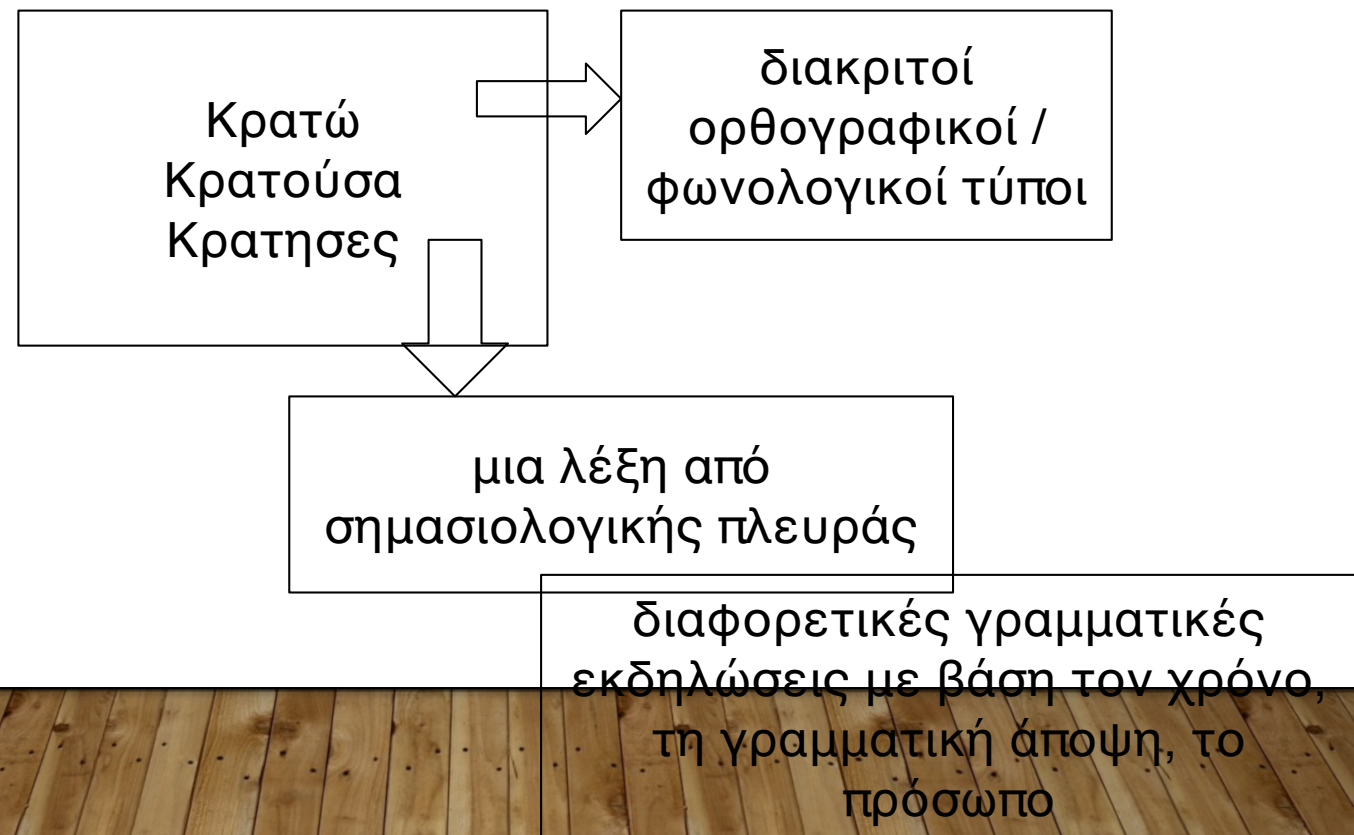

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

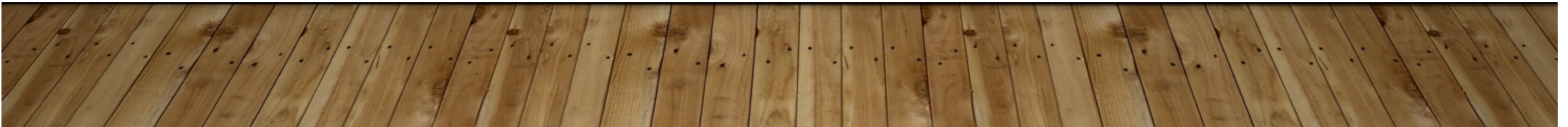
- Οι κλιτές λέξεις δεν διαφέρουν σε μια γλώσσα δεν διαφέρουν σημασιολογικά μεταξύ τους

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

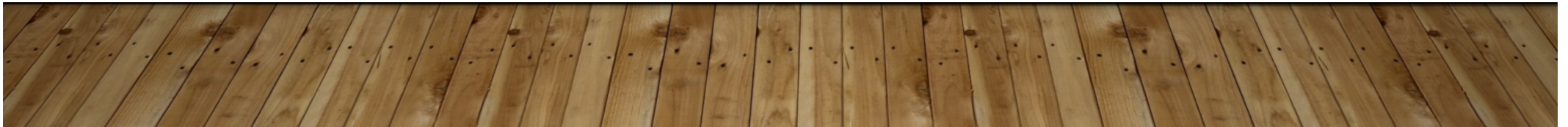
- Οι διαφορές στην ορθογραφία και την προφορά αντανακλούν στην ουσία τις γραμματικές τους διαφορές

Κρατώ
Κρατούσα
Κρατησες

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

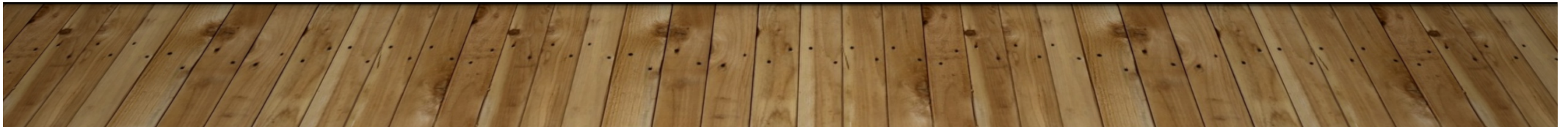
γραμματικές εκδηλώσεις ή παραλλαγές → **γραμματικοί**
τύποι της συγκεκριμένης λέξης

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- Σ'έχω δει κάπου κάπου σε ξέρω

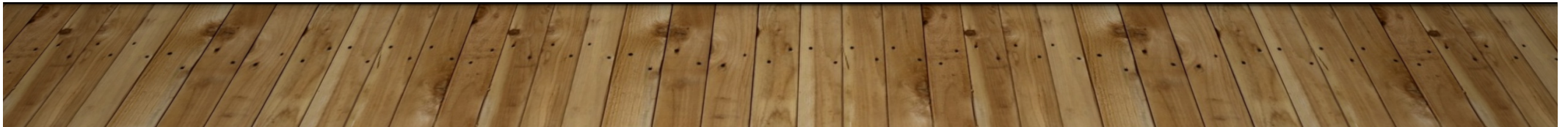
Το στοιχείο σε →
αποτελεί έναν από τους
γραμματικούς τύπους της
«λέξης» εγώ

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

η ποικιλία γραμματικών τύπων για κάθε «λέξη» του λεξικού αποθέματος εξαρτάται από το μορφολογικό σύστημα της κάθε γλώσσας (πλούσια ή φτωχή κλιτική μορφολογία)

‘Work’ vs
‘δουλεύω’

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ

- Εξέταση με άξονα τις εννοιακές σχέσεις

κρατούσα

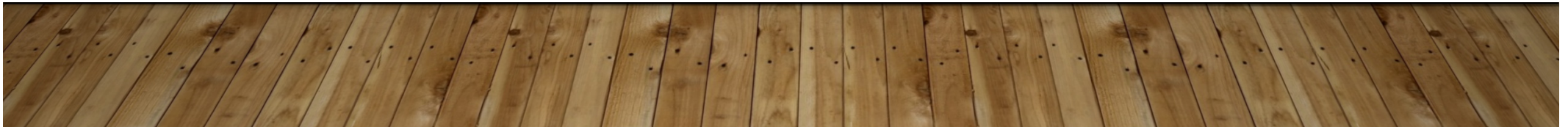
κράτησα

κρατά

πολυσημία

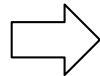
ομωνυμία

συνωνυμία

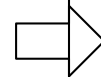
ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ

- **Πολυσημία:** πραγμάτωση διαφορετικών εννοιών της ίδιας λέξης

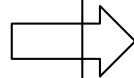
όχι, όλες σημαίνουν «έχω στα χέρια μου, βαστώ»

- **Ομωνυμία:** ομόγραφα/ομόηχα

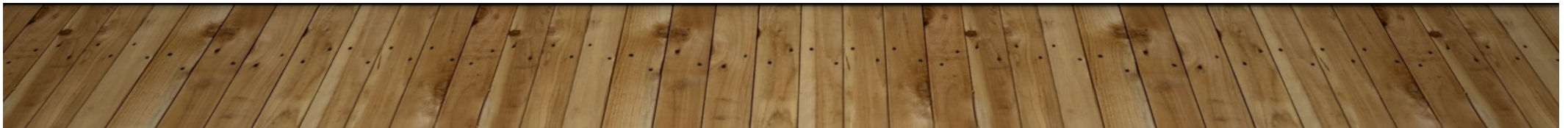

όχι, διαφέρουν ως προς τον ορθογραφικό/φωνολογικό τύπο

- **Συνωνυμία:**

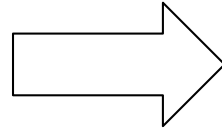

Όχι, αφού η συνωνυμία αφορά διαφορετικές «λέξεις» που εμφανίζουν σημασιολογική ομοιότητα

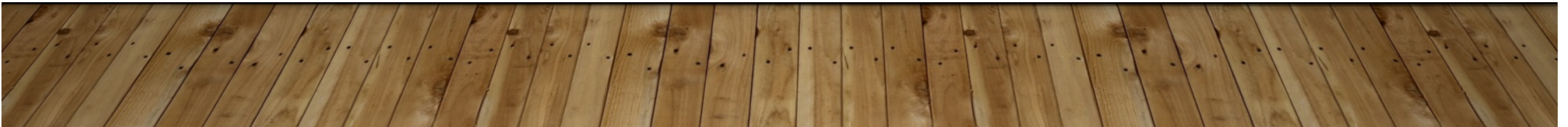

ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ

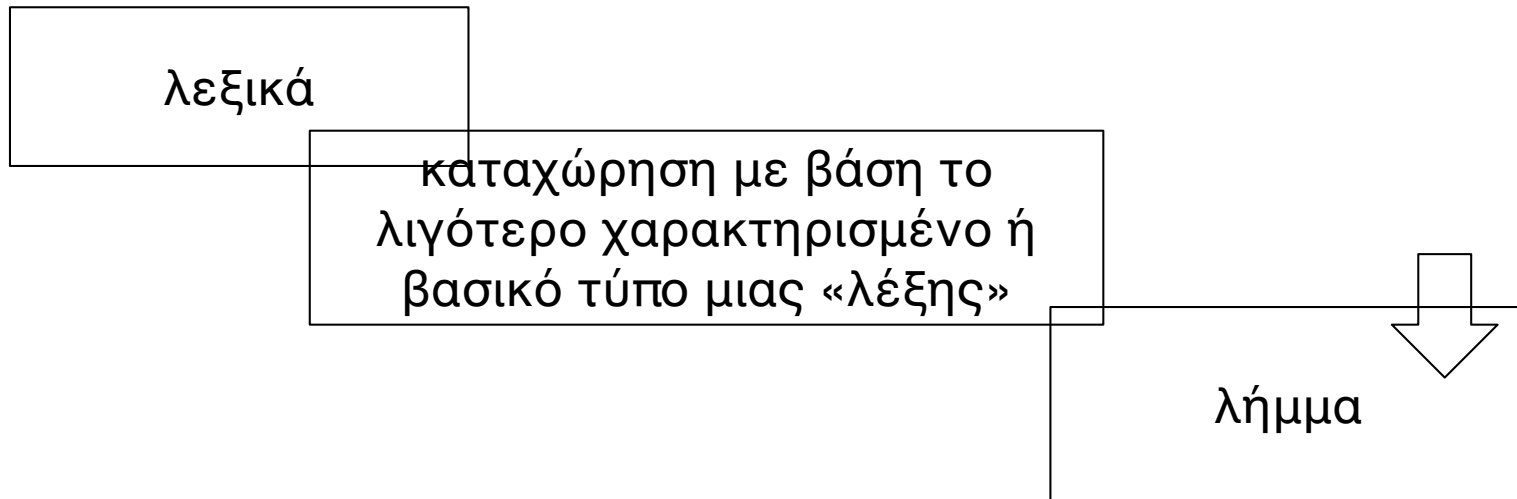
κρατούσα, κρατά,
κράτησε

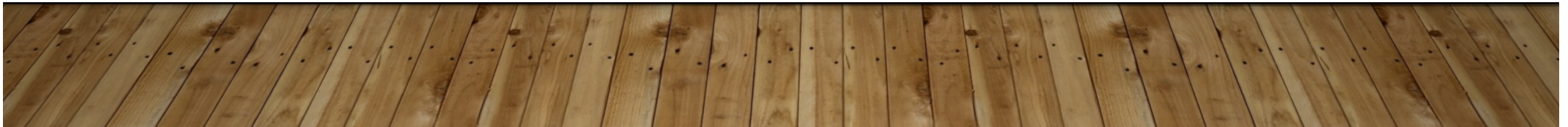
κοινά χαρακτηριστικά ως προς
τη **σημασιολογική υπόσταση**
(έχουν την ίδια σημασία) και
ως προς τη **μορφολογική τους**
υπόσταση (έχουν σχηματιστεί
με βάση το ίδιο ρηματικό θέμα
κρατ-)

ΛΗΜΜΑ

- π.χ. υποκαταστάθηκε → υποκαθιστώ

ΛΗΜΜΑ

Λέξη και λήμμα

- Τα λεξικά καταχωρίζουν τις λέξεις με βάση τον ουδέτερο/κανονικό τύπο τους
- Ο ουδέτερος τύπος “εκπροσωπεί” όλους τους δυνατούς τύπους της λέξης.

➤ Λήμμα/λέξη-κεφαλή/τύπος παραπομπής

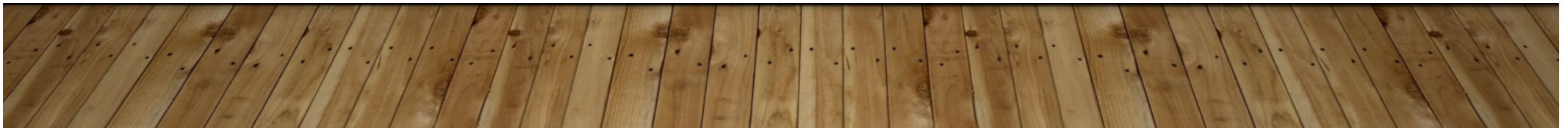
λαϊκισμός (ο) (κακόσ.) ο έπαινος και η κοίταξία των αδυνάμων και των ελαττωμάτων του λαού, καθώς και η υιοθέτηση επιχειρημάτων ή θέσεων που ευχαριστούν τον λαό (και γενικά τους πολλούς), χωρίς όμως και να τον αφελούν, με σκοπό την εξασφάλιση της ενόχου του. — **λαϊκίζω** ρ. [ΕΤΥΜ Η λ. μαρτυρείται από το 1887].

λαϊκισμός - λαϊκότητα. Οι δύο λέξεις αποτελούν τις δύο όψεις της έννοιας «λαϊκός»: την εύσημη που είναι η **λαϊκότητα**, δηλ. το γνήσιο λαϊκό στοιχείο με χαρακτηριστικά την απλότητα και τη λιτότητα, και την κακόσημη πλευρά, που είναι ο **λαϊκισμός**, δηλ. το ψεύτικο, φτεαχτό λαϊκό στοιχείο, που μιμείται τη συμπεριφορά του λαού, για να την εκμεταλλευθεί (πολιτικά, κοινωνικά, καλλιτεχνικά κ.λπ.). Μιλούμε με θετικό πνεύμα για τη λαϊκότητα της σκέψης και της συμπεριφοράς των απλών ανθρώπων του λαού, αλλά με αρνητική χροιά για τον λαϊκισμό στην πολιτική, στα συνθήματα, στη σκέψη, στη συμπεριφορά ανθρώπων, που, χωρίς να προέρχονται από τον απλό λαό, επιχειρούν να τον κολακεύσουν, για να αποκομίζουν προσωπικά, πολιτικά ή άλλα οφέλη.

λαϊκιστής (ο) πρόσωπο (συνήθ. του δημόσιου βίου) που κολακεύει τον λαό ή υποθετεί θέσεις και απόψεις ευχάριστες, όχι όμως και ωφέλιμες, για τον λαό, με σκοπό να κερδίσει την εύνοια και την υποστήριξη του: οε πολιτικός του αντίπαλος τον κατηγορούν ως λαϊκιστή. — **λαϊκίστρια** (η).

λαϊκιστικός, -η, -ο αυτός που χαρακτηρίζεται από στοιχεία λαϊκισμού: - λόγος / επίχειρμα / πολιτική / ενέργεια. ❖ ΣΠΟΙΟ Λ. -ιστικός.

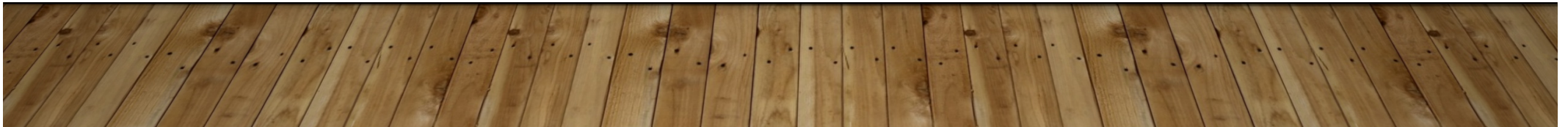
Μπαμπανιώτης, Γ. 1998/2005:985-986

ΛΗΜΜΑ

- Κρύσταλ (2003)

αφηρημένη σημασιακή αναπαράσταση μιας «λέξης», η οποία συμπεριλαμβάνει και όλες τις πιθανές τυπικές παραλλαγές της (δηλ. όλους τους γραμματικούς τύπους)

ΛΕΞΗΜΑ

η αφηρημένη μονάδα (το λήμμα) η οποία αντιπροσωπεύει όλους τους πιθανούς γραμματικούς τύπους και θεωρείται ελάχιστη μονάδα

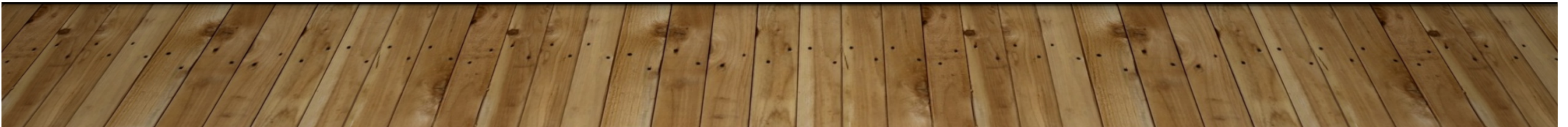
- **Matthews** →

Η αφηρημένη μονάδα η οποία ανήκει στη γραμματική δομή της γλώσσας και οι ιδιότητές της σχετίζονται με χαρακτηριστικά είτε συντακτικής κατηγοριοποίησης (δηλαδή ρήμα, όνομα, πρόθεση) είτε σημασίας

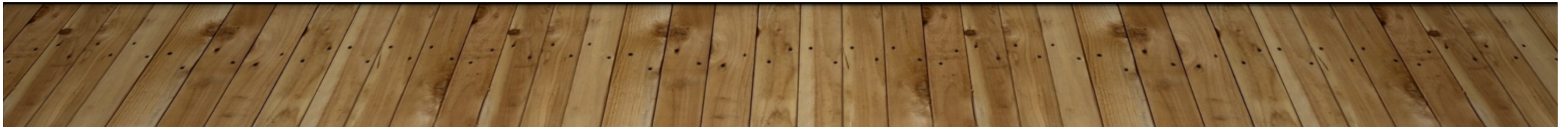
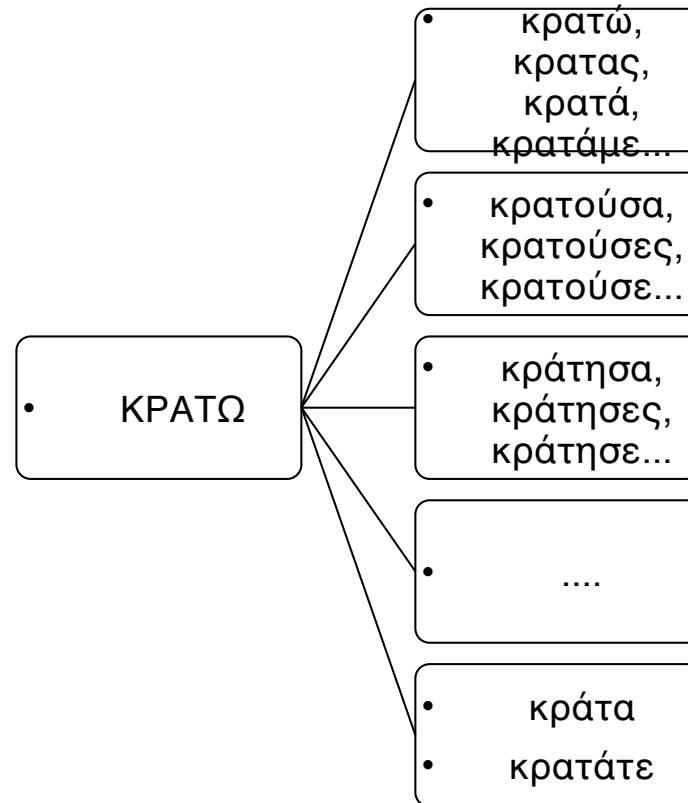
Λέξημα: απόδοση με κεφαλαία ΚΡΑΤΩ

ΛΕΞΗΜΑ

- Επομένως οι «λέξεις» *κρατούσε, κρατά, κράτησε* αποτελούν μαζί με πολλούς άλλους τους γραμματικούς τύπους του λεξήματος **ΚΡΑΤΩ**

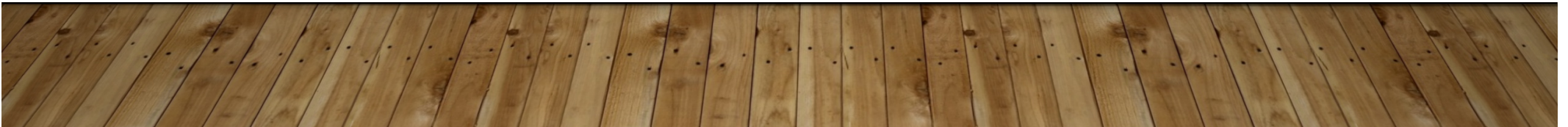
ΛΕΞΗΜΑ

ΛΕΞΗΜΑ

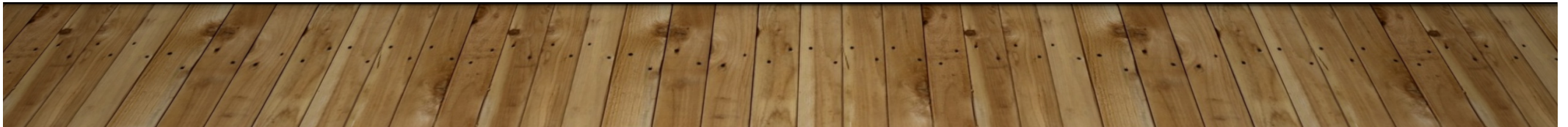
Ο πολιτικός έκαν' ένα βήμα κι ανέβηκε στο βήμα.

- Μέτρηση με βάση τις έννοιες του λεξήματος

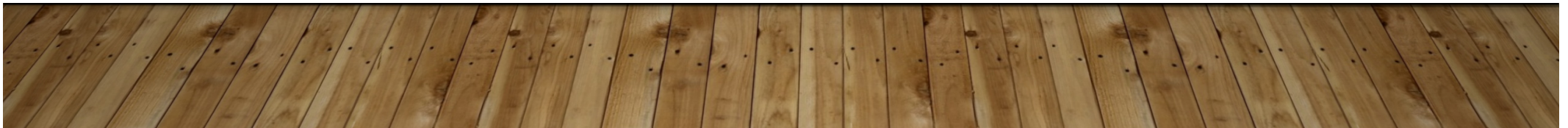
ΛΕΞΗΜΑ

λέξημα	ορθογραφικός τύπος	φωνητ./ φωνολογικός τύπος	γραμματικός τύπος

ΛΕΞΗΜΑ

λέξημα	ορθογραφικός τύπος	φωνητ./ φωνολογικός τύπος	γραμματικός τύπος
Ο	ο	[o]	ο
ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ	πολιτικός	[politi'kos]	πολιτικός
ΚΑΝΩ	έκανε	['ekane]	έκανε
ΒΗΜΑ 1	βήμα	['vima]	βήμα
ΒΗΜΑ 2	βήμα	['vima]	βήμα
ΚΑΙ	κι	[ci]	κι
ΑΝΕΒΑΙΝΩ	ανέβηκε	[a'nevike]	ανέβηκε
ΣΕ	στο	[sto]	στο
ΕΝΑΣ	ένα	['ena]	ένα

ΟΡΟΙ

